

Film, rozhlas a internet (Nominalizmus a jeho následky, VIII. díl)

Roman Cardal

13. decembra 2022 ✚ Spoločnosť ✚ CZ, Filozofia

Film, rozhlas a internet

V minulém příspěvku jsme se společně s R. Weaverem zamýšleli nad rozkladným vlivem moderních žurnalistů působících prostřednictvím tištěných médií. Mediální svět je však mnohem širší. Patří do něj rozhlas, filmová produkce a dnes hlavně celosvětová síť internetu. V souvislosti s filmem se dočítáme o jeho neblahém vlivu hlavně díky „*bohorovné propagaci výhod materialistické společnosti*“ (s. 94).

Ilustračný obrázok, zdroj: flickr.com / Ian Muttou

Vzhledem k působivosti tohoto média je v něm nutné spatřovat jednu z nejsilnějších překážek nápravy krizové situace západní společnosti. Ani rozhlas Weaver nevyjímá z obžaloby z podpory kulturního úpadku. Odsuzuje jeho vtíravou všudypřítomnost, která je dnes patrná i na veřejných prostranstvích. Slovo je rychlejší než obraz a proto se na nás z rozhlasu hrne mnohem intenzivnější proud informací než z novin či televize a pláten kin. Z éteru se na nás snáší „metafyzický sen o pokroku“. Hlas radio-žurnalistů se „*chvěje radostnou jistotou a ujišťuje nás – tváří v tvář důkazům svědčícím o opaku – že světlé zítřky jsou na dosah*“ (s. 96).

Po téměř sedmdesáti letech musíme Weaverův postřeh doplnit o nová fakta. Sen o pokroku je i dnes médiím v mnohých ohledech stále vlastní, ale maséři mozků veřejnosti přišli na chuť i apokalyptickým náladám. Globální oteplování, ekologická katastrofa, přelidnění planety atd. – na tato témata jsou dnes vyškoleny řady expertů, kteří s vystupňovanou multimediální působností hrozí těmi nejčernějšími zítřky.

Pro vzdělanější občany je vtíravá mediální kulisa našich životů depresivní. Zaznívají z ní hysterická varování před údajnými hrozbami a opravdové tragédie jsou buď schvalovány, anebo se přecházejí významným mlčením: „*Takto zní hlas „dutých mužů“, kteří sledují zboření zdí jeruzalémských, aténských či římských, aniž by byla jejich zakrnělá duše schopna pocítit tragédii. Je to hlas lidí s odumřelým cítěním. Ale přesně to jsme přece předpovídali: čím blíží zkáza se člověk ocitá, tím otupělejší je jeho schopnost rozpoznávat. Destrukci chrámových zdí předchází destrukce*

duchovní bytosti“ (s. 96–97).

Média v lidech ničí schopnost účastnit se veřejného života. Vynášejí do nebes experty a podporují podřízenost tzv. nekompetentních. Svět se v jejich podání jeví jako „svět zla a negace“, z něhož je nutné uniknout pokrokem. Možná není od věci položit si otázku, zda malování černého obrazu skutečnosti a úmyslná destrukce civilizačního řádu nemá sloužit potřebě vytvoření přesvědčení o nutnosti *politického spasitele*.

Vliv médií by se zmenšil, kdyby se lidé vymanili z materialistického životního stylu zaměřeného na bezprostřední užitek. Pak by je nebylo možné popohánět vizí pouhé ekonomické prosperity a strašit jako malé děti odebráním či ztrátou oblíbených věcí. Pokud by někdo chtěl občany imunizovat před převládající ideologií, zakusil by, co dokáže „jednotná mediální fronta“.

„Žurnalistické texty zřídka vybočují z mantinelů přizemní věčnosti a utilitárnosti; jejich orákula vždy bleskově zaútočí na každého, kdo přichází se znepokojivými myšlenkami – ano, bleskově, a navíc bezskrupulózně, ukáže-li se, že tyto myšlenky obsahují alespoň zrnko pravdy. Takovým počínáním potvrzují postřeh Sókratův: společnost sice toleruje moudrého jedince, ale má se na pozoru, jakmile začne umoudřovat i ostatní“ (s. 99).

Zdroj: flickr.com

Média - nástroj moderních sofistů

Čtenář Weaverovy knihy *Ideje mají následky* si může všimnout, jak často autor odkazuje k antickým pramenům. Je si jasně vědom toho, že mezi naší dobou a antickým světem existují určité *strukturní podobnosti*, na které se vyplatí upozorňovat. Analýza působnosti médií k tomu skýtá velkou příležitost. Když jeden z největších znalců starověkého filosofického myšlení Giovanni Reale podává svůj erudovaný výklad o *sofistech* v Řecku před více jak dvěma tisíci lety, tvrdí, že dnešní žurnalisté převzali jejich roli v soudobé západní společnosti. Média nám nabízejí řadu zajímavých informací, ale směr jejich celkového působení je *zavádějící*. Ta nejpodstatnější témata – ontologická, antropologická, politická a náboženská – jsou zkreslována a pojednávána v souladu s vládnoucí ideologií relativizmu, multikulturalizmu, evolucionizmu a synkretizmu. Nezbytná životní orientace konzumentů oficiálních mediálních produktů se tak ztěžuje, ne-li přímo znemožňuje.

Jedním z žádoucích efektů četby Weaverovy knihy může být i to, že si člověk vezme do ruky díla starořeckého filosofa Platóna a začne se seznamovat s myšlenkami, jejichž vliv na vývoj západní kultury a civilizace byl nezměrný. Začne-li na stránkách jeho dialogů pátrat po tom, jak tento největší žák Sokratův popisuje tehdejší sofisty, může se dozvědět řadu velmi zajímavých věcí. Jednou z takových kuriozit je informace, na níž můžeme narazit v šesté knize Platónovy *Ústavy*. V ní se píše o tom, jak se sofisté dívali na člověka jakožto jedince i jakožto člena společnosti. Platón bez obalu sděluje, že ho považovali za *pouhé zvíře*, jehož základní motivace je daná *hledáním slasti* a *únikem před strastí*. Proto toto „zvíře“ všestranně studují a zakládají za tímto účelem výzkumné a vzdělávací instituce. Touto cestou se dopracovávají sofistickovaných znalostí o psychologii zvířete-člověka. Proč postupují tímto způsobem? Proč je na člověku zajímavá právě tento rozměr?

Můžeme to pochopit, když bereme v potaz posun v metodě a cíli filosofie, který se odehrál v myslích sofistů. Anti-empiristickou sókratovskou metodu nahradili sběrem empirických dat a cílem filosofie pro ně nebyla kontemplace pravdy o světě a o člověku, nýbrž dosažení výsadního postavení ve společnosti, neboli, použijeme-li mnohem pozdější obrat Francise Bacona, dosažení moci nad druhými. Rétorické a psychologické dovednosti pro ně byly nepostradatelné. Platón nám ukazuje, že technika jejich působnosti se odvíjela ve dvou směrech:

a) *manipulací jazyka*;

b) vyvíjením nátlaku na nepřizpůsobivé prostřednictvím *pokut, vězení* a dokonce uvalováním *trestu smrti*.

To je skutečně silné tvrzení a skoro se zdá, že zde Platón sehrává roli proroka s dalekosáhlou vizí do budoucnosti.

Jsme zpraveni dokonce o tom, že vliv sofistů v Řecku byl tak brutální a ničivý, že se proti němu mohli mladí lidé bránit *jen díky Boží milosti*! Uvážíme-li, jaké technické a manipulační prostředky mají současní, nominalizmem prosáklí sofisté k dispozici, musíme uznat, že Platónova slova jsou dnes mnohem aktuálnější než v jeho vlastní době.

predchádzajúce časti:

Nominalizmus a jeho dôsledky

Od princípů k důsledkům – etapy postupného úpadku (Nominalizmus a jeho důsledky, II. díl)

Průlom nominalizmu do vzdělávacího procesu (Nominalizmus a jeho důsledky, III. díl)

Krizové momenty pod lupou – Pád do bezprostřednosti (Nominalizmus a jeho důsledky, IV. díl)

Demokratická nivelizace (Nominalizmus a jeho důsledky, V. díl)

Ztráta celostní perspektivy a obsese specializace (Nominalizmus a jeho důsledky, VI. díl)

Nárůst egoismu (Nominalizmus a jeho důsledky, VII. díl)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/nominalizmus-a-jeho-dusledky-viii/>